

»Zveznih železnic«: podjetje s pravno osebnostjo, registrovano kot trgovec, organi načelstvo (kakor pri delniški družbi) in upravna komisija; statut 453. Zakon 609 o prevedbi penzijskega zavarovanja, zanimiva valorizacija. Zakon 361 o dolžnosti zasebnih železnic da zmanjšajo število nameščenecv.

Dr. M. Š.

Književna poročila.

Dr. med. Karl Kautsky: Der Kampf gegen den Geburtenrückgang. Wien 1924, Verlag der Wiener Volksbuchhandlung. Str. 32.

Ta brošura je prišla iz socialnodemokratskih krogov in je zanimiva baš radi tega, ker se ogiblje vsakih radikalnih zaključkov, ki so sicer pri propagandnih spisih enake vsebine v modi. Pisatelj razlaga vzroke zastoja pogostosti porodov, ugotavlja, da je umrljivost dojenčkov merilo kulturnosti naroda, daje pojasnila o načinu, kako je zaroditve sprečavati. Pred lahkomišljenim podcenjevanjem nevarnosti umetnih splavov, tudi če so v prvih treh mesecih nosečnosti upoteni, sviri z vso odločnostjo. Prvsem tem označuje § 144 kaz. zakona za socialno krivico, ki se je izcimila na podlagi kapitalistične politike glede rojstev, in dokazuje, da pomeni ta paragraf v svojih posledicah korumpiranje javne morale. § 144 mu je v današnji obliki in uporabi neznošen. Zato zahteva njega omiljenje, ne pa — odprave! Pisatelj priporoča nasprotno zakonito zaščito telesnega ploda, obvarovanje žena pred »neomejeno brutalnostjo moških« glede zarojevanja. Zdravniki naj bodo odvezani od dolžnosti, da morajo naznanjevati vsak primer suma umetnega splava, češ to se ne sklada z varovanjem zdravniške tajnosti. Tudi naj imajo zdravniki proste roke, če gre za potrebo ukinitve nosečnosti samo iz zdravstvenih razlogov, pa tudi pri »socialni indikaciji« naj bo odprava ploda po zdravniku dopustna. Politika socialnih demokratov bodi pa usmerjena, kar se tiče zaroda, da naj potreba umetnih abortov čedalje bolj ponehava, namesto tega naj se pospešuje zaprečevanje zarojenj. Skrb za človeški zarod naj prične že ob nastanku telesnega ploda v materi, spremlja naj dojenčka, malega otroka šolarja, nudi naj mu svetá, ko stopi v življenski poklic. — Četudi se prav vsem ne bi mogli strinjati, kar zahteva pisatelj, iz večine pa je le zadel pisatelj pravo; žal, da ni povedal, kje naj se dobijo dandanes sredstva za izvedbo njegovih lepih idej.

Dr. Metod Dolenc.

Profesor dr. Julius Tandler: Ehe und Bevölkerungspolitik. Wien und Leipzig 1924, Moritz Perles. Str. 22.

Ta drobni spis je ponatis iz dunajskega medicinskega tednika 1924, vsebuje pa predavanje, ki ga je imel pisatelj v februarju 1923. Vsebina je pravzaprav toplo priporočilo za institut, ki ga je pisatelj na Dunaju ustanovil, to je bračna svetovalnica in ima namen s karitativno delujočim ve-

ščaškim aparatom odvracati take kandidate za zakon (brak) od sklepa zakona, pri katerih iz zdravstvenih razlogov ni pričakovati zdravega zaroda. Vzbuditi hoče čut odgovornosti bodočih starišev za svoj zarod. Splošni etiki naj se pridruži še »generativna etika«!

Vsa izvajanja, ki jih podaja pisatelj v dosego očrtanega cilja, so zelo zanimiva. Kar skrajja poseže globoko v zgodovino pračloveka, ko ima »klan«, primitivna družabna edinica, še svoj »totem«, skupno »sveto žival« a pripadniki istega »klana« se ne smejo med sabo ženiti ali možiti. Totemizem pomeni obrambo zoper incest in krvosramcst. Iz sociološkega elementarnega organizma vodi pisatelj bravca do modernih časov s kvantitativno obljudovalno politiko, ki je imela kot imperialistična politika za cilj pospeševanje zarodov za vojaške bataljone, kot merkantilistična pa pospeševanje zarodov za delavske bataljone. Pisatelj zahteva slednjč kvalitativno obljudovalno politiko za sedaj, a tudi ta se bo morala po njegovem mnenju umakniti v bodoče konstitucionalni obljudovalni politiki, ki bo negovala nadarjenost človeškega rodu. V skrajni konsekvenci vodi Tandlerjeva zahteva zopet — do veto-pravice iz vzrokov obljudevanja, tako da bode zopet krožna krivulja zgodovine človeštva sklenjena, ko pride do prvotne prepovedi sklepa zakona med pripadniki istega — »totema«! Pisatelj si obeta od takega človeštva, da bodo ljudje pojmi »dass die messianische Erfüllung ihrer eigenen Generation die nächste ist.«

Dr. Metod Dolenc.

Emil Goldmann: Beiträge zur Geschichte des fränkischen Rechtes. I. Teil. Wien und Leipzig, Franz Deuticke, 1924. Str. 62.

Kdor zasleduje razvoj pravnozgodovinske znanosti glede našega slovenskega naroda, temu gotovo ni potreba šele dokazovati, kakšnega pomena je bilo za nas frankovsko pravo. Institut frankovskih tingov se je ohranil — seveda ne brez primesi slovanskega porekla — pri nas, po najnovejših virih (vinogorskih zapisnikih grajščine Klevež na Dolenjskem) preko praga 19. stoletja. Če pa je naš okvir vsaj deloma iz frankovskega prava, leži na dlani, da je vedno zasledovati glede našega prava, ki se je v tem okviru uporabljalo, tudi tiste klice, odkoder je to pravo izrastlo. V tem smislu naj opozorimo na naznanjeno novo delo dunajskega pravnega historika. Vsebina dela je osmero razpravic o raznih prepirnih vprašanjih, ki se tičejo pravnih izrazov ali institutov iz starih listin. Pisatelj pojasnjuje izraz »farfallus« iz neke decretio 596. l., daje originalno razlago o neki podobi, naslikani v lex Ribuarica; prikazuje ritus, kako se je po lex Salica izvršil izpust iz roda; rešuje problem o »andelang« o »feltortus« in o »interfiatio«. Morebiti naj omenimo glede tega splošno znanega instituta pravne zgodovine, ki ima v srbskem »svodu« svojo jugoslovansko paralelo, da razlaga Goldmann v nasprotju z dosedanjo teorijo ta izraz tako, da pomenja predajo spornega predmeta tretji osebi kakor sekvester za čas, dokler bo pravda tekla (»in tertiam manum mittere«). Še dve nadaljnji razpravici se pečata z nekimi nejasnimi mesti v lex Salica, ki nam tudi

pojasnujeta čas postanka t. zv. malberške glose. Mislimo, da bo tudi folklorist, ki zasleduje elemente misticizma in simbolizma v našem narodu, našel v naznanjenem spisu marsikaj zanimivega. **Dr. M. Dolenc.**

Dušan Dj. Alimpić, Kosta Janković, Djordje Matić: Policijski zbornik: zakonov in zakonskih predpisov v politično-administrativni (upravno-policijski) in samoupravni stroki, izdanih od 1. decembra 1918 do 15. junija 1924. Beograd 1924, str. 542. Cena 120 Din.

Tiskarsko podjetje »Prosveta« v Beogradu je izdalo pred kratkim na pobudo ministrstva notranjih del naznačeno delo. V »Policijskem zborniku so ponatisnjeni vsi zakoni in uredbe, ki so izšli v politično-administrativni (upravno-policijski) in samoupravni stroki v času od dneva narodnega ujedinjenja do 15. junija 1924. in ki so še v veljavi bodisi za celo kraljevino ali pa v posameznih pokrajinah. Tu niso zbrani in sistematično urejeni samo-predpisi povojne politično-upravne in samoupravne zakonodaje, ampak so važnejše zakonske odredbe, posebno one, ki so bile pozneje izpremenjene, še posebej obrazložene in komentirane.

Knjiga ima 14 poglavij in dodatek. V prvem poglavju je natiskana Vidovdanska ustava od 28. junija 1921 s potrebnimi objašnjenji. V drugem so zbrani vsi zakoni in uredbe o organizaciji ministrstva notranjih del (uredba o ustrojstvu ministrstva notranjih del, uredba o ureditvi tehnične službe v oddelku za javno varnost pri ministrstvu notranjih del i. dr.). V tretjem o razširjenju zakonov bivše kraljevine Srbije na osvobodene in prisojedinjene kraje tekom balkanskih vojn. V četrtem o organizaciji politično-administrativnih (upravno-policijskih) oblastev (zakon o občni upravi, naredba o ustanovitvi policijskega komisarijata v Mariboru, uredba o službi komisarjev železniške in parobrod-ske policije, naredbe o ustanovitvi in pristojnosti policijskega oddelka pri okrajnem glavarstvu v Ptujju in Celju i. dr.). V petem o organizaciji samo-upravnih oblastev (zakon o oblastni in srezki samoupravi, uredbi o poslovnem redu v oblastni in srezki skupščini, zakon o pobiranju občinskih taks v Sloveniji, pravila o občinskih poštah i. dr.) V šestem o administrativni razdelitvi države (uredba o razdelitvi države na oblasti, izpremembe v sedežih srezov i. dr.). V sedmem so zbrani vsi zakoni in uredbe, ki se nanašajo na volitve (zakon o volitvi narodnih poslancev v narodno skupščino Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, zakon o volilnih imenikih, zakon o volitvi v občinska zastopstva v Sloveniji i. dr.). V osmem o zaščiti javne varnosti in reda v državi (zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi, razpis o dajanju tiskovin narodni knjižnici, pravilnik o izdajanju in vidiranju potnih listin za državljane Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev i. dr.). V devetem o skrbi za varnost življenja in imetja (zakon o posesti in nošenju orožja, pravilnik za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja, naredba o izdajanju pušk in streliva policijskim in občinskim oblastvom, zakon o orožništvu, začasna pravila za vršenje orožniške

službe, zakon o orožniškem pokojninskem zakladu, naredba deželne vlade za Slovenijo, s katero se izpreminjajo nekatere določbe glede kazenskega postopanja političnih (policijskih) oblastev in glede višine in izpremembe političnih kazni, navodila za sestavljanje in izdajanje tiralic in objav, zakon, s katerim se izdajajo nova določila o doneskih požarnih zavarovalnic in družb v korist gasilnih straž in v podporo ponesrečenim gasilcem, uredba o postopanju v slučaju nereda, štrajka in pobune na železnicah v kraljevini i. dr.) V desetem o redu in miru (naredba poverjenišтва za notranje zadeve o delni izpremembi gledališkega reda, zakon, s katerim se odpravlja institucija ženitovanjskih zglasilnic, pravilnik za izvrševanje predpisov iz tarif post. 61, 63, 64, 65, 66 in 67 taksne tarife zakona o taksah i. dr.). V ednajstem o prometu. V dvanajstem o državljanstvu (uredba o pridobitvi in izgubi državljanstva Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev z opcijo in prošnjo). V trinajstem o državnih uslužbenicah (dnevna policijskih uradnikov in uslužbencev za službena potovanja po okrožjih in srezih, naredba poverjenišтва za notranje zadeve v Ljubljani o pristojbinah političnih in policijskih uradnikov in o pristojbinah policijskega varnostnega moštva za službe v privatnem interesu). V štirinajstem o državnih praznikih.

To je vsebina knjige, katere naši politično-administrativni in policijski uradniki pri svojem uradovanju ne bodo mogli pogrešati. Do sedaj še nismo imeli nobene slične zbirke političnih zakonov, ki bi bila za praktično uporabo tako dobro in pregledno urejena. Služila pa bode jako dobro tudi vsem onim, ki se bavijo s praktičnim uporabljanjem zakonov ter jim prihranila mnogo dolgotrajnega iskanja po obširnih in nepriločnih letnikih našega »Uradnega lista«.

Dr. Aložij Trstenjak.

Dr. Ivan Žmavc: Energetické zaklady sociotechnicky. Obecná nauka o lidské práci jakožto prvku vedecky založené společnosti. V Praze 1923. Nakladem Masarykovy Akademie práce. (Energetični temelji societehnike. Splošno učenje o človeškem delu kot prvini znanstveno osnovane družbe. V Pragi 1923, Založba Masarykove akademije dela.)

Avtor, naš rojak in svoje dni sotrudnik našega lista, je k številnim svojim delom, spisanim v slovenskem, češkem in nemškem jeziku, pridružil novo knjigo tehtne vsebine. Knjiga obravnava: temeljne pojme in probleme gospodarske vede; elemente splošne teorije dela, podaja oris filozofije človeškega dela; govori o produkciji in razdelitvi gospodarskih dobrin; razmotriva temeljni zakon nove in stare etike in razpravlja o eksaktnih temeljih svetovnega miru.

Masarykova Akademija, ki je knjigo založila, je organizacija prirodoslovno izobraženih tehnikov, pravnikov, narodnih gospodarjev in sploh prirodoslovcev, ki streme za tem, da se omeji razmetavanje energije v industriji ter da se pripomore k zmagi ekonomičnemu principu v narodnem gospodarstvu.

Dr. R. Krivic.

